

Tellingen

Dak- en thuisloosheid

Globaal rapport 2021

- Zuid-West-Vlaanderen
- Eerstelijnszone BraVio
- Stad Namen
- Stad Charleroi

Colofon

Telling dak-en thuisloosheid – Globaal Rapport 2021

Cette publication est également disponible en français sous le titre: « Dénombrement du Dénombrement du sans-abrisme & de l'absence de chez-soi – Rapport Global 2021»

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting

Brederodestraat 21 - 1000 Brussel

Promotoren

Prof. Dr. Koen Hermans, LUCAS, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Prof. Dr. Martin Wagener, CIRTES – UCLOUVAIN

Onderzoekers

Evelien Demaerschalk, LUCAS, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Nicolas De Moor, CIRTES – UCLOUVAIN

Noémie Emmanuel, CIRTES – UCLOUVAIN

Nana Mertens, LUCAS, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Ella Vermeir, LUCAS, Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy – KU Leuven

Coördinatie voor de Koning Boudewijnstichting

Françoise Pissart, Directeur

Caroline George, Senior Project Coördinator

Nathalie Troupée, Project & Knowledge manager

Wettelijk depot D/2893/2022/08

Referentienummer 3847

Maart 2022

Met de steun van de Nationale Loterij. Deze uitgave kan ((gratis) online besteld of) gedownload worden van onze website www.kbs-frb.be

Voorwoord

Op straat slapen, moeten overnachten bij vrienden of familie, een veilig thuis zoeken voor je kinderen: dak- en thuisloosheid heeft vele – vaak onderbelichte – gezichten. Om dit fenomeen efficiënt te bestrijden zijn heldere, betrouwbare en vergelijkbare gegevens onmisbaar.

Voor het tweede jaar op rij ondersteunde de Koning Boudewijnstichting onderzoeksteams (LUCAS KU Leuven en UCLouvain CIRTES) om eind 2021 dak- en thuisloze personen in kaart te brengen. Dankzij de steun van lokale besturen en in samenwerking met vele partners op het terrein kon er geteld worden in de steden Charleroi en Namen, in Zuid-West-Vlaanderen en in de eerstelijnszone BraVio rond Vilvoorde. Dit levert nieuwe inzichten op.

Dit rapport omvat de resultaten van dit onderzoek en laat ons toe enkele overkoepelende vaststellingen te doen. Het bevat ook belangrijke “lessons learned” over het proces van de tellingen, opdat deze in de toekomst optimaal verder gezet kunnen worden. Dit blijft immers de hoofddoelstelling: een impuls geven aan de organisatie van recurrente tellingen over heel België, om op basis van deze gegevens de strijd tegen dak- en thuisloosheid beter aan te gaan.

De betrokken steden kunnen de beschikbare gegevens nu al gebruiken om hun lokale beleid ter bestrijding van dak- en thuisloosheid aan te passen. De Koning Boudewijnstichting van haar kant zal, in samenwerking met onderzoekers, deze telling in de nabije toekomst (oktober 2022) voortzetten in de Duitstalige Gemeenschap en twee nieuwe regio's in Wallonië. Dankzij de steun van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin komen er in Vlaanderen nieuwe tellingen in 7 nieuwe regio's: Middenkust, Mid-West-Vlaanderen, Waasland, Boom-Mechelen-Lier, het arrondissement Brugge, Welzijnszorg Kempen en de stad Antwerpen.

We willen, samen met de onderzoeksteams, alle betrokken actoren danken voor deze kostbare samenwerking. Voor de betrokken steden en gemeentes was dit immers een intensieve oefening, die zowel inspanning als politieke moed gevergd heeft. Zonder hen en de meer dan 150 organisaties die actief meegewerkt hebben waren deze tellingen niet mogelijk geweest en was dit rapport niet tot stand kunnen komen.

Structuur

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context
2. Point-in-time telling : de methodologie
3. Resultaten van de tellingen
4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht
5. Lessons learned en next steps

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

MEHOBEL-studie: Measuring homelessness in Belgium (2016-2018)

- Financiering: BELSPO
- Samenwerking: LUCAS, HIVA, ULiège en La Strada
- Doel van de studie: een wetenschappelijk onderbouwde en maatschappelijk gevalideerde methodologie om dak- en thuisloosheid in België te meten en te monitoren
- Aanbeveling: een nationale time-in-time telling

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

Beleidscontext : Samenwerkingsakkoord inzake dak- en thuisloosheid, 12 mei 2014

Doelstelling	Een inclusief, globaal, geïntegreerd en gecoördineerd beleid inzake dak- en thuisloosheid in België.
Wettelijke definitie van dak- en thuisloosheid	Situatie waarbij een persoon niet over een eigen woongelegenheden beschikt, niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft, of tijdelijk in een tehuis verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheden ter beschikking wordt gesteld.
Ondertekende partijen onderschrijven de ETHOS typologie	De ondertekenende partijen erkennen de ETHOS-typologie (European Typology on Homelessness and housing exclusion), als kader definitie van dak- en thuisloosheid. Deze kaderdefinitie vormt een instrument tot identificatie van de categorieën van dak- en thuislozen.
Belang van gegevensverzameling (art. 17)	De ondertekenende partijen erkennen dat de uitwisseling van verzamelde gegevens tussen de ondertekenaars een meerwaarde kan opleveren. Door de beschikbare gegevens beter op elkaar af te stemmen en te harmoniseren kan de noodzakelijke kennis ontwikkeld worden voor het beleid ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid.

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

- Europese consensusdefinitie = de **ETHOS typologie**
- Deze typologie bevat 13 leefsituaties, onder te brengen in 4 groepen:
 - Dakloosheid (1, 2)
 - Thuisloosheid (4-6)
 - Instabiele huisvesting (7-10)
 - Ontoereikende huisvesting (11-13)

	OPERATIONAL CATEGORY	LIVING SITUATION	GENERIC DEFINITION	
Conceptual Category	ROOFLESS	1 People Living Rough	1.1 Public space or external space Living in the streets or public spaces, without a shelter that can be defined as living quarters	
		2 People in emergency accommodation	2.1 Night shelter People with no usual place of residence who make use of overnight shelter, low threshold shelter	
	HOUSELESS	3 People in accommodation for the homeless	3.1 Homeless hostel	Where the period of stay is intended to be short term
			3.2 Temporary accommodation	
			3.3 Transitional supported accommodation	
		4 People in Women's Shelter	4.1 Women's shelter accommodation	Women accommodated to experience of domestic violence and where the period of stay is intended to be short term
		5 People in accommodation for immigrants	5.1 Temporary accommodation/reception centres	Immigrants in reception or short term accommodation due to their immigrant status
	5.2 Migrant workers accommodation			
	6 People due to be released from institutions	6.1 Penal institutions	No housing available prior to release	
		6.2 Medical institutions (*)	Stay longer than needed due to lack of housing	
		6.3 Children's institutions/homes	No housing identified (e.g. by 18th birthday)	
	7 People receiving longer-term support (due to homelessness)	7.1 Residential care for older homeless people	Long stay accommodation with care for formerly homeless people (normally more than one year)	
		7.2 Supported accommodation for formerly homeless people		
8 People living in insecure accommodation		8.1 Temporarily with family/friends		Living in conventional housing but not the usual place of residence due to lack of housing
INSECURE	9 People living under threat of eviction	8.2 No legal (sub)tenancy	Occupation of dwelling with no legal tenancy illegal occupation of a dwelling	
		8.3 Illegal occupation of land	Occupation of land with no legal rights	
		9.1 Legal orders enforced (rented)	Where orders for eviction are operative	
10 People living under threat of violence	9.2 Re-possession orders (owned)	Where mortgagee has legal order to re-possess		
	10.1 Police recorded incidents	Where police action is taken to ensure place of safety for victims of domestic violence		
INADEQUATE	11 People living in temporary/non-conventional structures	11.1 Mobile homes	Not intended as place of usual residence	
		11.2 Non-conventional building	Makeshift shelter, shack or shanty	
		11.3 Temporary structure	Semi-permanent structure hut or cabin	
12 People living in unfit housing	12.1 Occupied dwellings unfit for habitation	Defined as unfit for habitation by national legislation or building regulations		
13 People living in extreme over-crowding	13.1 Highest national norm of overcrowding	Defined as exceeding national density standard for floor-space or useable rooms		

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

- **ETHOS Light**

- Europese tool:

- Omvat ETHOS 1-6, 8 en 11
- Ontwikkeld voor onderzoek

	Operationele categorie	Definitie/leefsituatie
1	In openbare ruimte	Leven in de publieke ruimte
2	In noodopvang	Laagdrempelige en kortdurende opvang
3	In opvang voor thuislozen	Opgangcentra en tijdelijke huisvesting Duur < 1 jaar
4	Instellingverlaters	Langer moeten verblijven in zorg; Gevangenis verlaten zonder woonoplossing
5	In niet-conventionele ruimte	Wonen in tent, caravan, hut, garage, kraakpand ... door gebrek aan huisvesting
6	Bij familie/vrienden	Inwonen door gebrek aan huisvesting

+ 7de categorie : dreigende uithuiszetting

Conclusies MEHOBEL onderzoek:

“ Door de dak- en thuislozentelling hebben we voor het eerst een zicht op de reële omvang van de nood in onze regio. De nood is hoog. In onze regio lopen er gelukkig al heel wat initiatieven om dak- en thuisloosheid tegen te gaan, zo blijkt eveneens uit de cijfers. We willen met de regio de inspanningen nog opdrijven. Maar ook voor de hogere overheid is dit een signaal: kwetsbare mensen huisvesten moet aan absolute prioriteit worden. ”

Philippe De Coene

Voorzitter

Welzijn 13

- Veel verschillende methoden, maar weinig afstemming tussen regio's en federale overheid
- Geen nationale cijfers en geen vergelijkbare cijfers
- ETHOS Light als onderzoeksinstrument
- Bijzondere aandacht voor 'verborgen' dakloosheid:
 - wonen in niet-conventionele woning (ETHOS Light 5)
 - tijdelijk bij vrienden/familie verblijven (ETHOS Light 6)
- Niet enkel focus op concrete methoden maar ook op principes die dataverzameling sturen

Principes van een Belgische monitoringsstrategie gedefinieerd in MEHOBEL:

“ *De manier waarop je iets meet bepaalt hoe je ernaar kijkt, hoe je er een mening over vormt en ook hoe je ermee omgaat. We waren in ELZ BraVio vragende partij om mee te werken aan de telling dak -en thuisloosheid omdat we geloven dat we vanuit wetenschappelijke gegevens moeten vertrekken om een degelijk beleid ter bestrijding van dak- en thuisloosheid te voeren. ”*

Katrien Loos

Projectmedewerker

Sociaal Huis Vilvoorde

- De strategie is vervat in een **nationaal** beleidsplan, gebaseerd op een duidelijk engagement van beleidsmakers
- **ETHOS** is de gemeenschappelijke kaderdefinitie
- **Diversiteit** en **complexiteit** van populatie in beeld brengen
- **Ethisch** uitgangspunt: negatieve impact voor dak- en thuisloze personen uitsluiten
- Niet enkel cijfers, maar ook **verhalen** over mensen achter de cijfers
- Coördinatie door een (netwerk) van onderzoeks- en/of kennisinstellingen i.s.m. **Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting**

1. Wettelijk kader, MEHOBEL & context

MEHOBEL: Het in kaart brengen van dak- en thuisloosheid door een combinatie van **6 meetmethoden** :

1. Organiseer een nationale telling
2. Jaarlijkse statistieken over referentieadres
3. Integreer ETHOS Light in registratiesystemen van diensten
4. Jaarlijkse statistieken over aantal uithuiszettingen
5. EU SILC : statistieken over betaalbaarheid en kwaliteit van woningen
6. Jaarlijkse statistieken over wachtlijsten sociale huisvesting

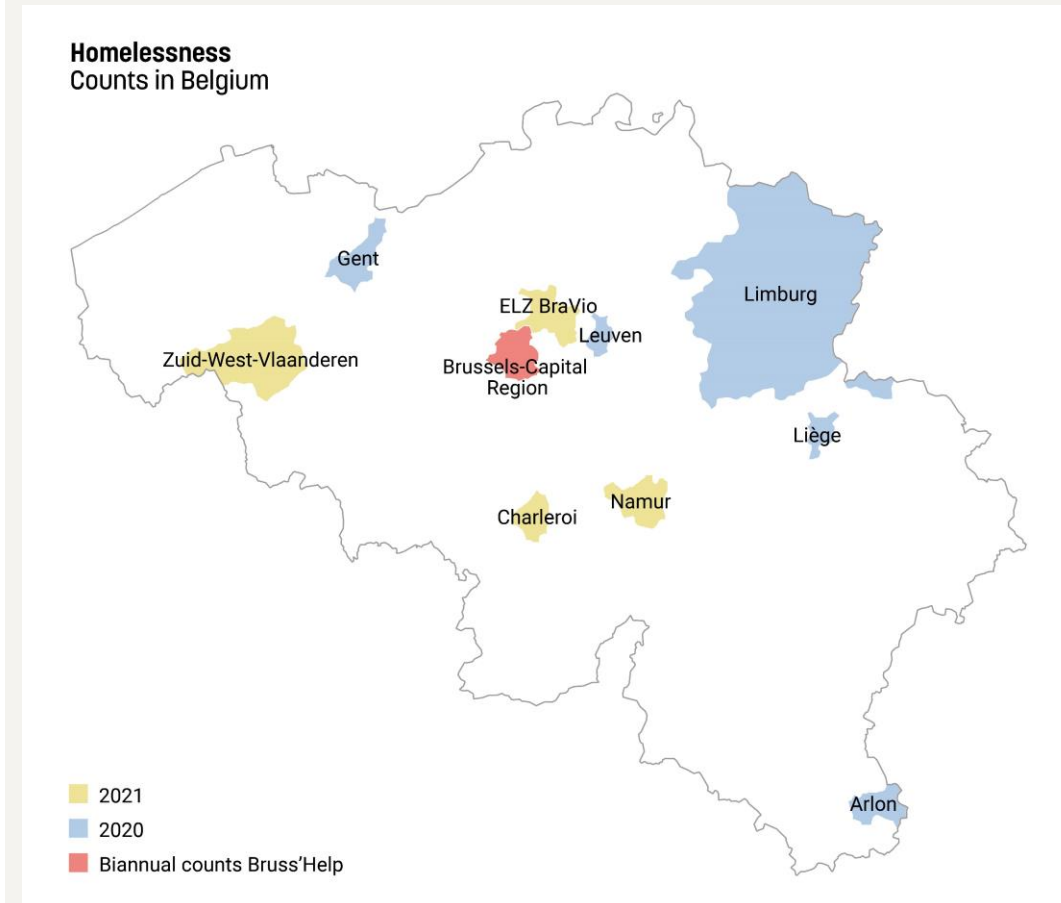

Deze onderzoeksaanbevelingen vormen de basis van de nota van de interfederale werkgroep geleid door Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting over monitoren van dak- en thuisloosheid in België.

2. Point-in-time telling : de methodologie

Context van de samenwerking met de Koning Boudewijnstichting sinds 2020:

- 1ste testcase op initiatief van de **stad Leuven** in februari 2020
- Testen van de methodologie in **2 Vlaamse** en **2 Waalse** zones, oktober 2020 (Gent, Limburg, Aarlen en Luik)
- Opmaken van een **handleiding** op basis van de opgedane ervaringen
- Nieuwe tellingen in 2021:
 - **Namen** en **Charleroi** in Waals Gewest
 - **Zuid-West-Vlaanderen** en **Eerstelijnszone BraVio** in Vlaams Gewest

2. Point-in-time telling : de methodologie

De telling : een proces van **12 maanden**

- Operationalisering
- Formele goedkeuring door lokaal bestuur (stad/gemeente en OCMW)
- Lokale coördinator: inventaris van alle diensten
- Vorming van alle betrokken diensten door onderzoekers
- Voorbereiding van de straattelling: wie telt mee, op welke manier?
- Teldag / telweek eind oktober
 - Diensten screenen van woonsituatie van persoon/gast/cliënt aan de hand van ETHOS Light op teldag / telweek
 - Verblijf in stad/gemeente of laatste domicilie in stad/gemeente
 - Vragenlijst invullen: samen met persoon of door dienst
- Data-analyse door onderzoekers
- Focusgroepen om resultaten te interpreteren en aanleveren van casussen
- Eindrapportering

2. Point-in-time telling : de methodologie

Inventaris van alle lokale diensten: indeling in **6 clusters** :

“

Een strategie ter bestrijding van dak- en thuisloosheid moet zich baseren op cijfers en dus op een telling. De 42 partnerorganisaties en ervaringsdeskundigen die vanuit een verscheidenheid van sectoren meegewerkt hebben aan de telling tonen een groot enthousiasme om deze strategie en gerichte acties verder uit te werken . ”

Bruno Adam

Relais Social Urbain de Namur

- **Diensten voor dak- en thuisloze personen :**
nachtopvang, opvangcentra, doorgangswoningen, straathoekwerk
- **Eerstelijnsdiensten :**
sociale diensten van de OCMW, CAW, Kind en Gezin, Sociale Diensten van de Mutualiteit, wijkgezondheidscentra
- **Instellingen :**
gevangenis, jeugdhulp, psychiatrie, zorg voor personen met een handicap, ziekenhuis, Fedasil, Lokale Opvanginitiatieven
- **NMBS en politie**
- **Laagdrempelige diensten :**
inloopcentra, sociale restaurants, buurtwerkingen, vrijwilligerswerkingen
- **Woonactoren :**
sociale huisvestingsmaatschappijen, sociale verhuurkantoren

2. Point-in-time telling : de methodologie

Operationalisering van ETHOS 1 : In openbare ruimte

Personen die leven in de publieke ruimte

Operationalisering van ETHOS 2 : In noodopvang

Personen die verblijven in laagdrempelige en kortdurende opvang: de winter- of nachtopvang

Operationalisering van ETHOS 3 : In opvang voor thuislozen of tijdelijk verblijf

Personen die in opvangcentra of tijdelijke huisvesting verblijven : crisisopvang, residentiële opvang, begeleid wonen zonder eigen huurcontract; doorgangswoning van het OCMW, hotel, jeugdherberg, vluchthuizen, niet erkende opvangcentra..

2. Point-in-time telling : de methodologie

Operationalisering van ETHOS 4: In instelling

- Instellingen:
 - Gevangenis
 - Algemeen ziekenhuis
 - Psychiatrisch ziekenhuis
 - Jeugdhulp
 - Beschut Wonen
 - LOI
 - Residentiële drughulpverlening
 - Opvangcentrum Fedasil
- Wie:
 - **Instellingsverlaters**: personen die binnen de maand na de teldag de instelling verlaten zonder stabiele woonoplossing;
 - Personen die **langer verblijven** in de instelling door gebrek aan een stabiele woonoplossing

Operationalisering van ETHOS 5: In niet-conventionele ruimte

- Niet-conventionele ruimte:
 - Kraakpand
 - Garage
 - Caravan, woonwagen zonder domicilie
 - Woning zonder huurcontract
 - Woning zonder toegang tot basisvoorzieningen
 - Wagen
 - Tent
 - Ander
- Wie:
 - Personen die wonen in een woonwagen, hut, garage, kraakpand, woning zonder badkamer of keuken, woning zonder huurcontract... door gebrek aan huisvesting.

2. Point-in-time telling : de methodologie

Operationalisering van ETHOS 6: **bij familie/vrienden/kennissen**

- Personen die tijdelijk inwonen bij familie of vrienden door gebrek aan huisvesting.

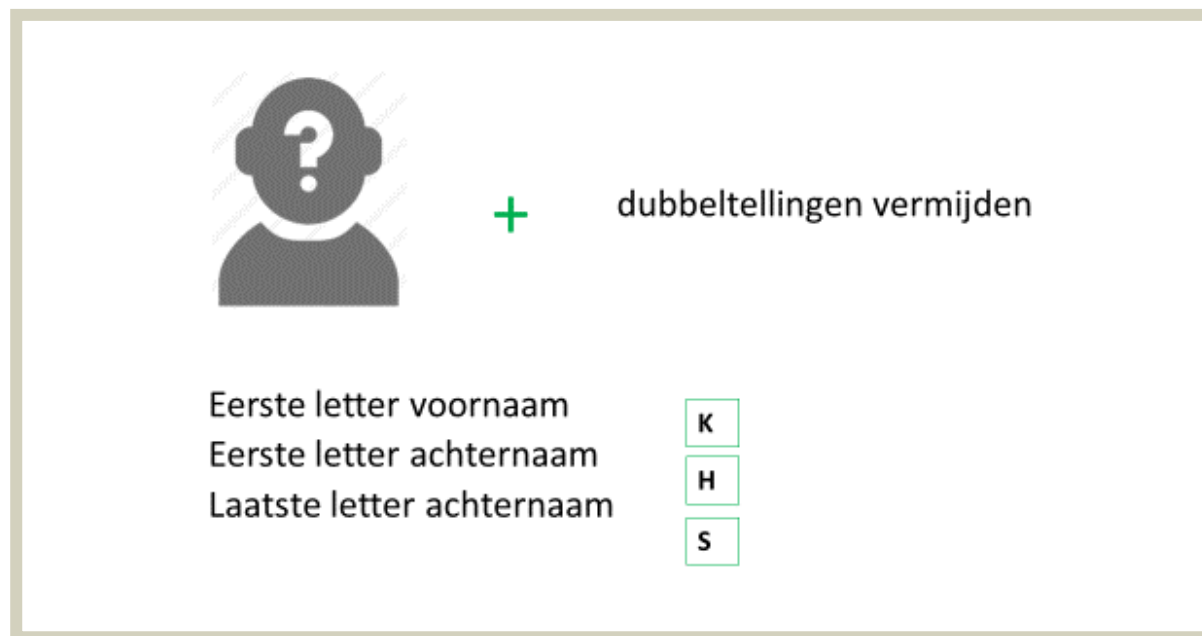

7de toegevoegde leefsituatie / categorie

- **In woning en dreigende uithuiszetting**
- **Wie:**
 - Personen die binnen de maand na de teldag hun woning moeten verlaten wegens:
 - Betekend vonnis tot gerechtelijke uithuiszetting
 - Verplicht vertrek door beslissing onbewoonbaarverklaring
 - Verplicht vertrek door beslissing ongeschiktheidsverklaring
 - Opzegtermijn verlopen
 - Opzegtermijn verloopt [binnen de maand na de teldag]

2. Point-in-time telling : de methodologie

Onderzoekers identificeren dubbeltellingen op basis van cliënt identificator

Procedure in drie stappen :

- Diensten vullen identificator in
- Onderzoekers identificeren dubbeltellingen
- Onderzoekers verwijderen cliënt identificator

CHARLEROI

29/10/2021

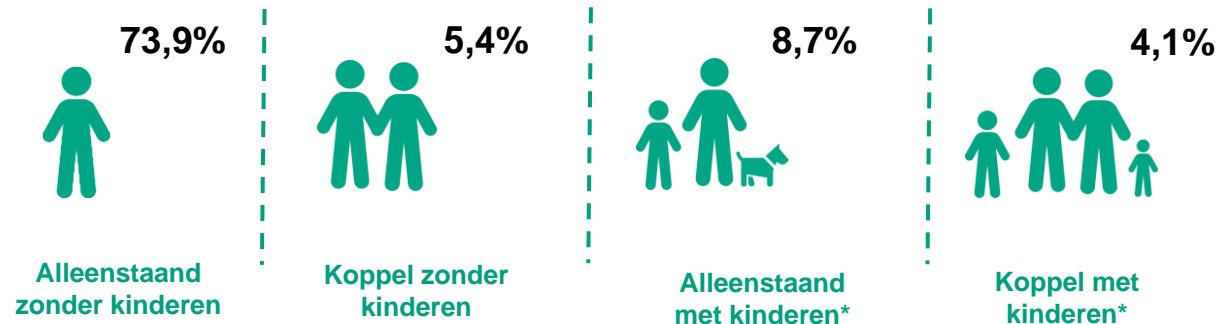
41 meetellende organisaties

- Grote aantallen personen (36,3%) in openbare ruimte of in een niet-conventionele ruimtes
- 1 op de 2 personen in een instabiele huisvesting sinds meer dan een jaar
- 1 op de 3 mensen heeft een verslavingsproblematiek
- Bijkomende nachttellingen in een breed aantal wijken van Charleroi
- Een honderdtal medewerkers hebben meegeteld tijdens de nachttelling

Woonsituatie

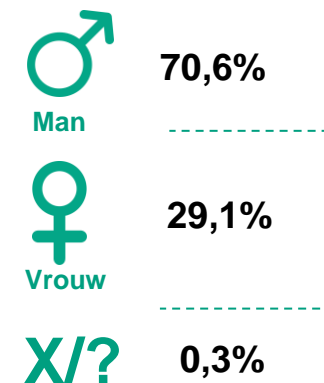
Ethos Light categorie	Volwassenen (#959)	%	Waarvan Mannen (%)	Waarvan Vrouwen (%)	Kinderen (#200)	%
1) In openbare ruimte	62	6,5	83,9	16,1	5	2,5
2) In noodopvang	64	6,7	79,7	20,3	8	4,0
3) In opvang voor thuislozen	189	19,7	60,3	39,7	101	50,5
4) In instelling	54	5,6	70,4	27,8	5	2,5
5) In niet conventionele ruimte (garage, tent,...)	222	23,1	79,3	20,3	9	4,5
6) Bij familie / vrienden	302	31,5	64,2	35,4	59	29,5
7) Dreigende uithuiszetting	20	2,1	60,0	40,0	10	5,0
Situatie 29/10 onbekend, dak/thuisloosheid bevestigd	46	4,8	87,0	13,0	3	1,5

Huishouden

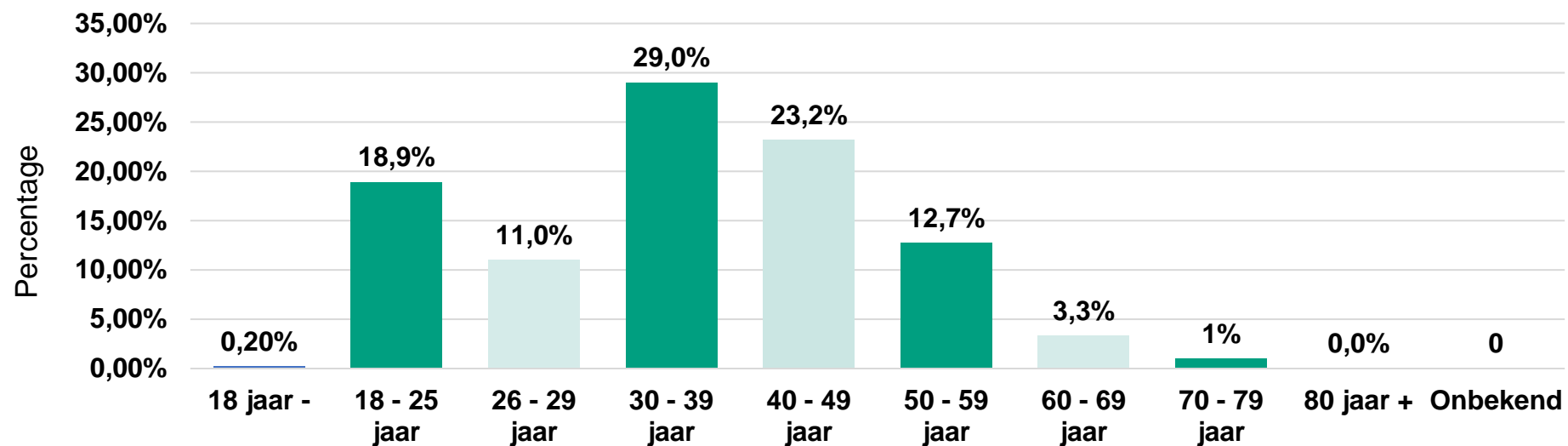

Kinderen delen niet noodzakelijk de woonsituatie van hun ouder(s)

Geslacht

Leeftijd

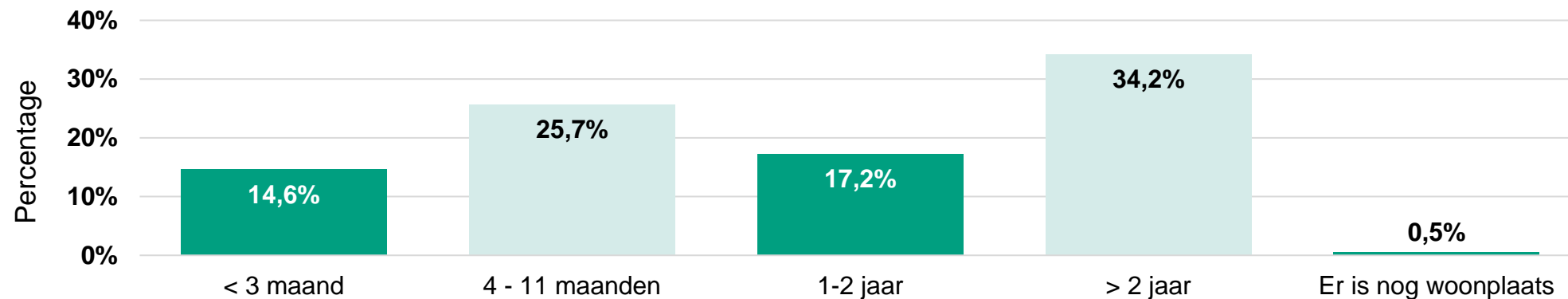
Nationaliteit

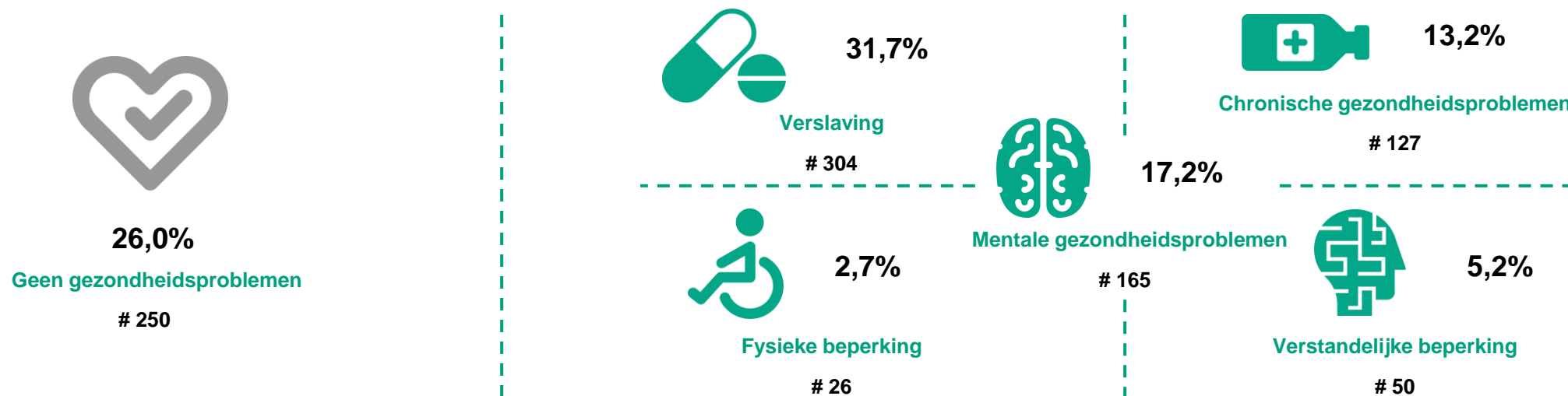
Bij niet-Belgen

Duur dak- en thuisloosheid

Gezondheid (vermoeden van)

17,7%

170

Housing First
Doelgroep

Verleden in een instelling

Gehanteerde definitie:

> 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Inkomen

13,0%

Geen inkomen

2,0%

Inkomen uit werk

6,4%

Informeel inkomen

79,1%

Vervangingsinkomen
/ uitkering*

* Zonder dubbelstellingen

Eerstelijnszone BraVio

Vilvoorde, Machelen, Steenokkerzeel, Zemst,
Kamphenhout

29/10/2021

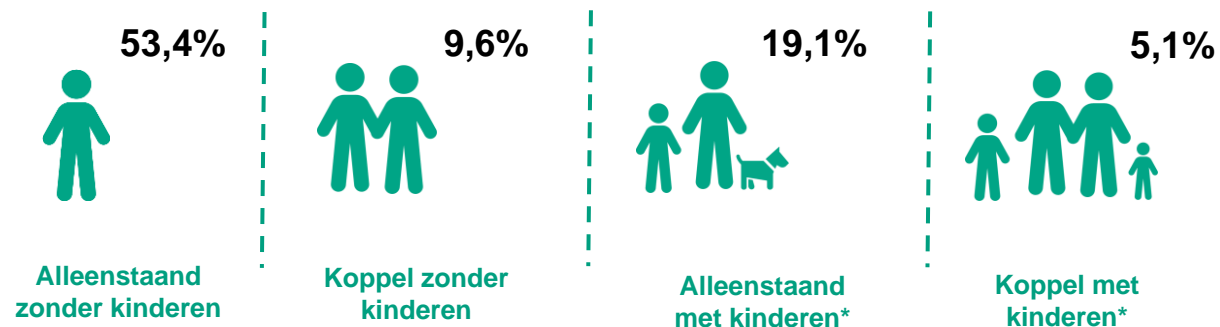
34 meetellende organisaties

- **Weinig residentiële opvang, instellingen en crisiswoningen in de regio**
- **1 op de 3 personen heeft reeds langer dan 2 jaar instabiele huisvesting**
- **Cijfers voor meer landelijke gemeentes**
- **Campingbewoners in Kamphenhout en Zemst**
- **Telling draagt bij aan netwerkvorming in de regio**

Woonsituatie

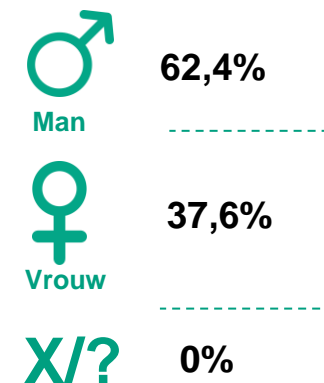
Ethos Light categorie	Volwassenen (#178)	%	Waarvan Mannen (%)	Waarvan Vrouwen (%)	Kinderen (#51)	%
1) In openbare ruimte	10	5,6	100	0	0	0
2) In noodopvang	1	0,6	100	0	0	0
3) In opvang voor thuislozen	22	12,4	59,1	40,9	8	15,7
4) In instelling	7	3,9	71,4	28,6	0	0
5) In niet conventionele ruimte (garage, tent,...)	37	20,8	64,9	35,1	4	7,8
6) Bij familie / vrienden	79	44,4	57,0	43,0	21	41,2
7) Dreigende uithuiszetting	21	11,8	57,1	42,9	18	35,3
Situatie 29/10 onbekend, dak/thuisloosheid bevestigd	1	0,6	100	0	0	0

Huishouden

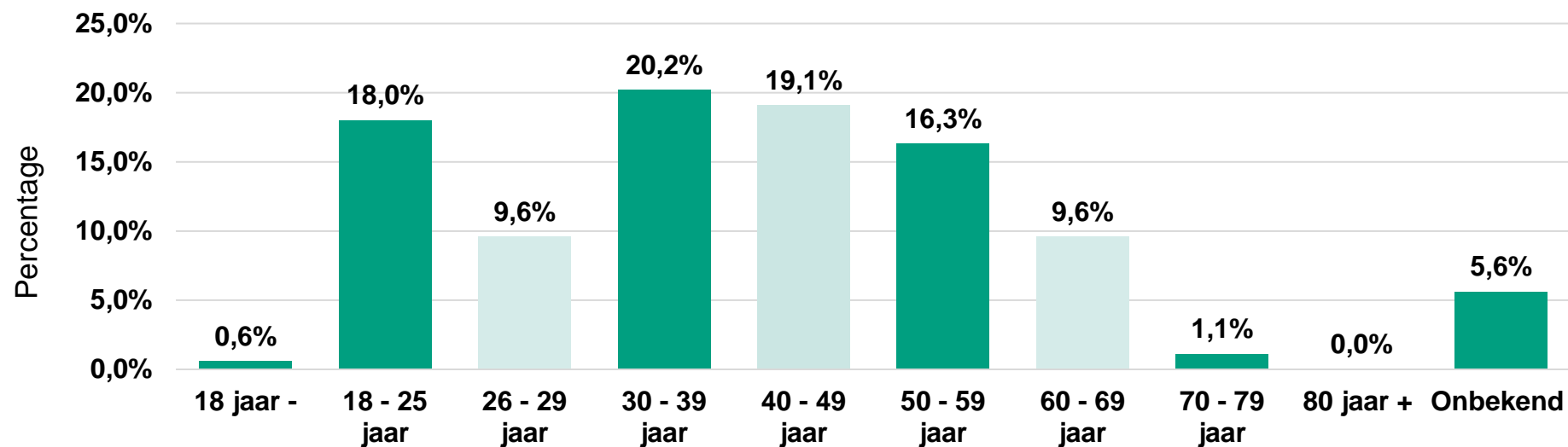

Kinderen delen niet noodzakelijk de woonsituatie van hun ouder(s)

Geslacht

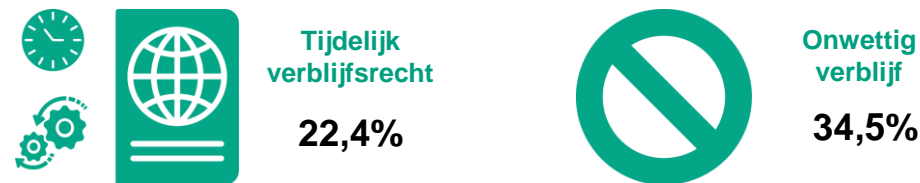
Leeftijd

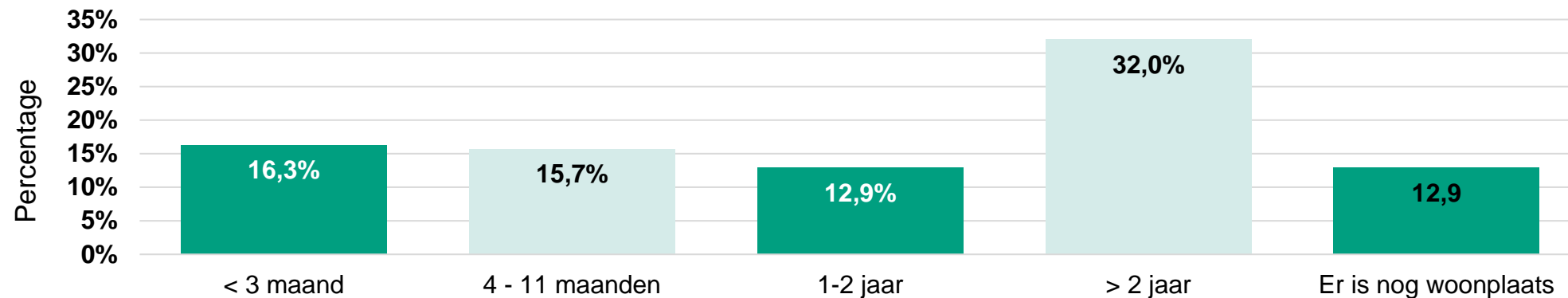
Nationaliteit

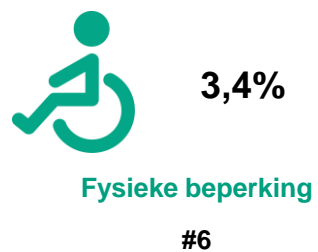
Bij niet-Belgen

Duur dak- en thuisloosheid

Gezondheid (vermoeden van)

14,0%

25

Housing First
Doelgroep

Verleden in een instelling

Gehanteerde definitie:

> 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Inkomen

15,2%

Geen inkomen

18,5%

Inkomen uit werk

3,9%

Informeel inkomen

47,8%

Vervangingsinkomen
/ uitkering*

* Zonder dubbeltellingen

NAMEN

29/10/2021

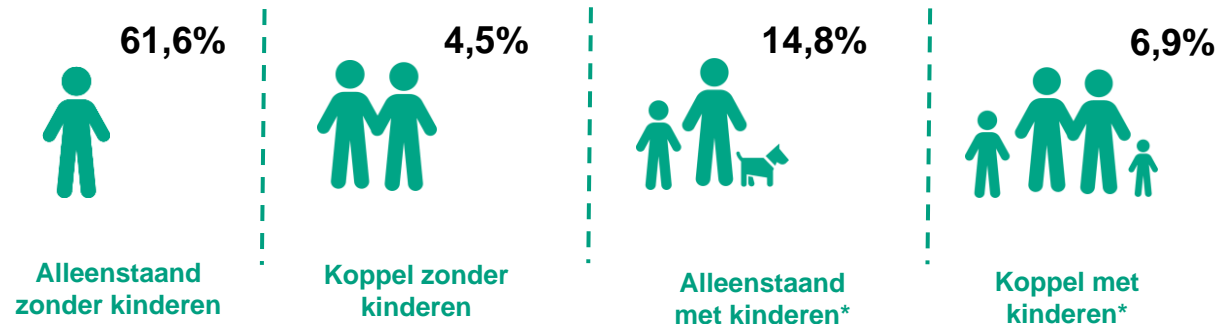
42 meetellende organisaties

- **Grote groepen vrouwen en jong volwassenen, veel kinderen (23,6%)**
- **2 personen op 5 hebben een onzekere woonsituatie sinds minder dan 1 jaar**
- **Bestaande lokale strategie ter bestrijding van dak- en thuisloosheid 2030**
- **Diversiteit en grote betrokkenheid van de deelnemende diensten**
- **Straattelling op 28/10/2021**

Woonsituatie

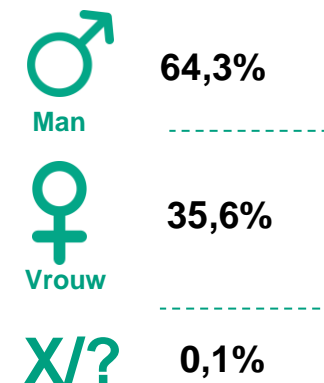
Ethos Light categorie	Volwassenen (#874)	%	Waarvan Mannen (%)	Waarvan Vrouwen (%)	Kinderen (#272)	%
1) In openbare ruimte	86	9,9	86,0	14,0	0	0,0
2) In noodopvang	44	5,0	81,8	18,2	4	1,5
3) In opvang voor thuislozen	167	19,1	51,5	47,9	101	37,1
4) In instelling	90	10,3	58,9	41,1	21	7,7
5) In niet conventionele ruimte (garage, tent,...)	93	10,6	84,9	15,1	11	4,0
6) Bij familie / vrienden	290	33,2	58,3	41,7	103	37,9
7) Dreigende uithuiszetting	36	4,1	50,0	50,0	16	5,9
Situatie 29/10 onbekend, dak/thuisloosheid bevestigd	68	7,8	69,1	30,9	16	5,9

Huishouden

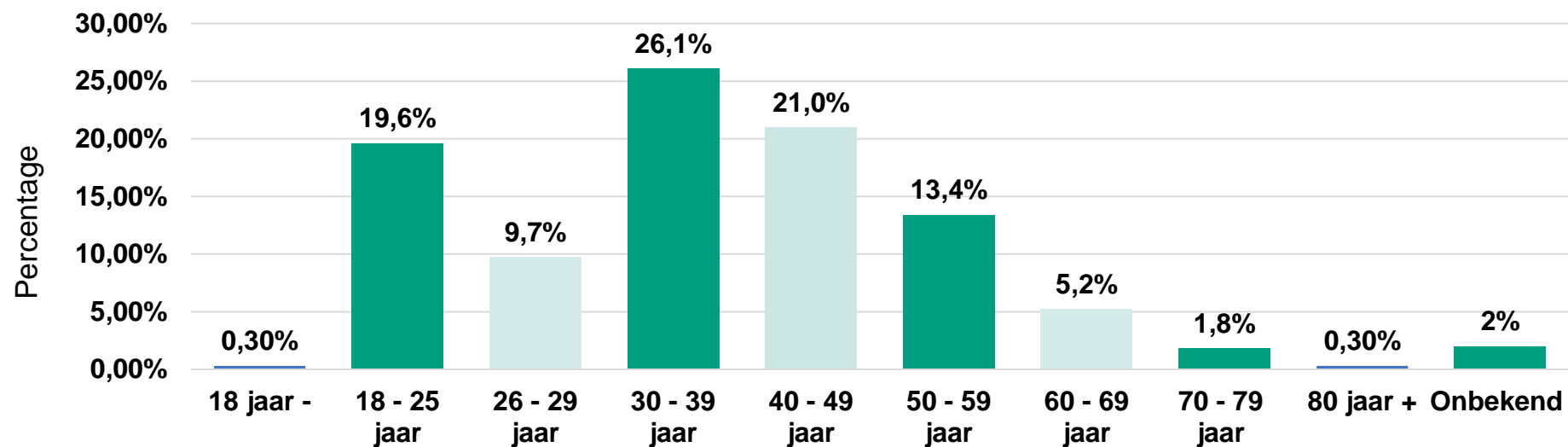

Kinderen delen niet noodzakelijk de woonsituatie van hun ouder(s)

Geslacht

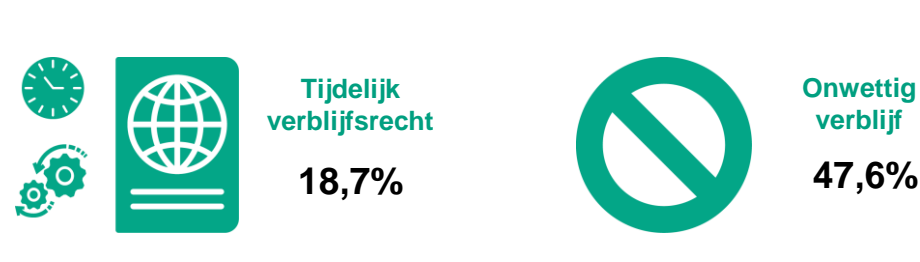
Leeftijd

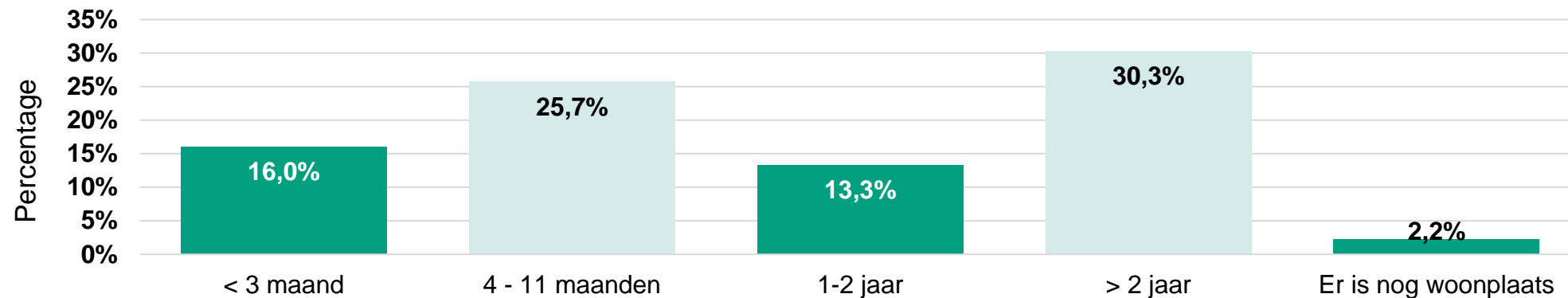
Nationaliteit

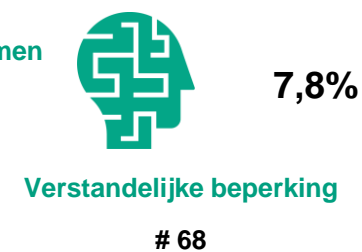
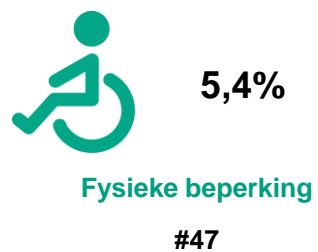
Bij niet-Belgen

Duur dak- en thuisloosheid

Gezondheid (vermoeden van)

3. Resultaten van de tellingen

NAMEN

16,9%

148

Housing First
Doelgroep

Verleden in een instelling

Gehanteerde definitie:

> 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Inkomen

17,7%

Geen inkomen

4,8%

Inkomen uit werk

3,3%

Informeel inkomen

70,8%

Vervangingsinkomen / uitkering*

* Zonder dubbelstellingen

ZUID-WEST-VLAANDEREN

Anzegem, Avelgem, Deerlijk, Harelbeke, Kortrijk, Kuurne,
Lendeledede, Menen, Spiere-Helkijn, Waregem, Wervik,
Wevelgem, Wielsbeke, en Zwevegem

29/10/2021

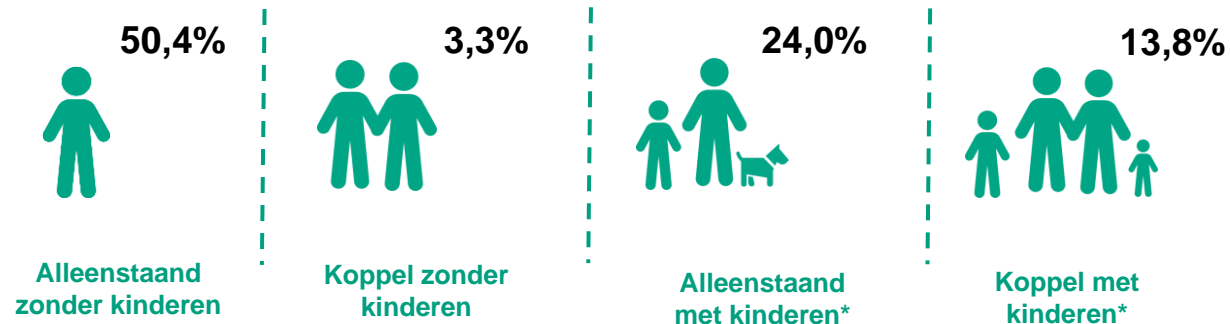
45 meetellende organisaties

- Grote groep personen in tijdelijke opvang voor thuislozen
- Proportioneel groot aantal kinderen geteld (36,4%)
- Cijfers voor meer landelijke gemeenten
- Bijzondere aandacht voor personen die LOI (Lokaal Opvang Initiatief) moeten verlaten
- Performante coördinatie W13, grote betrokkenheid van de steden en gemeenten

Woonsituatie

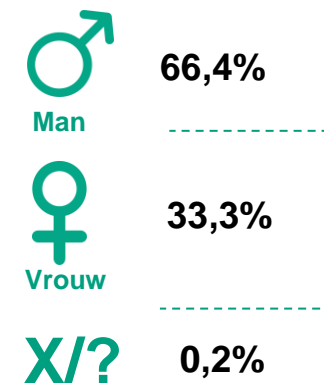
Ethos Light categorie	Volwassenen (#834)	%	Waarvan Mannen (%)	Waarvan Vrouwen (%)	Kinderen (#479)	%
1) In openbare ruimte	16	1,9	87,5	12,5	1	0,2
2) In noodopvang	45	5,4	82,2	17,8	14	2,9
3) In opvang voor thuislozen	264	31,7	60,6	39,4	214	44,7
4) In instelling	99	11,9	81,6	18,4	20	4,2
5) In niet conventionele ruimte (garage, tent,...)	62	7,4	78,7	21,3	16	3,3
6) Bij familie / vrienden	259	31,1	62,5	37,5	109	22,8
7) Dreigende uithuiszetting	83	10,0	57,8	42,2	104	21,7
Situatie 29/10 onbekend, dak/thuisloosheid bevestigd	6	0,7	83,3	16,7	1	0,2

Huishouden

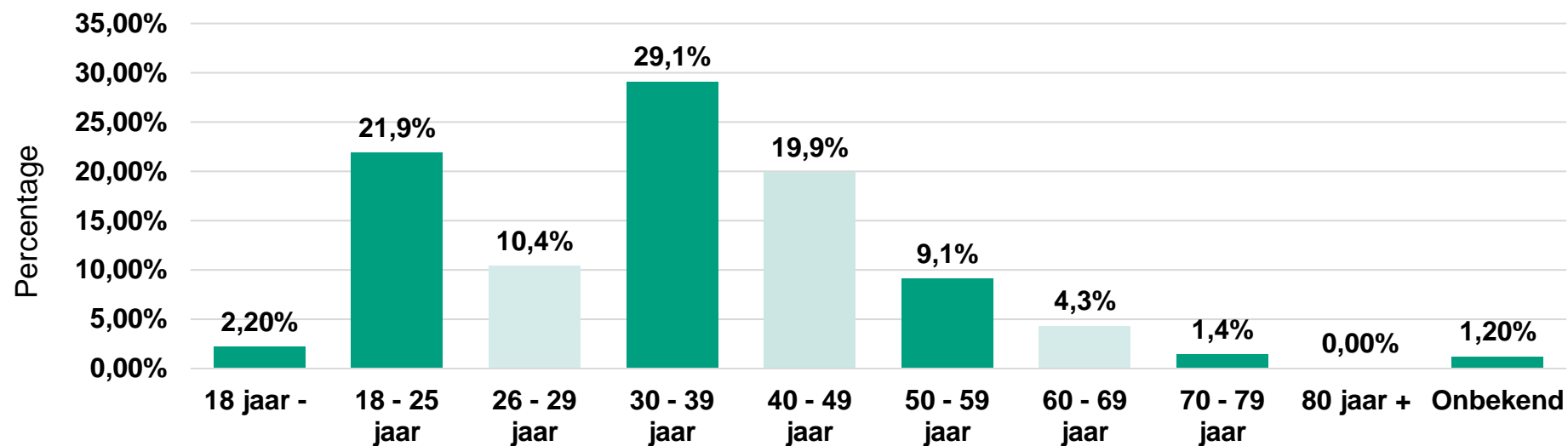

Kinderen delen niet noodzakelijk de woonsituatie van hun ouder(s)

Geslacht

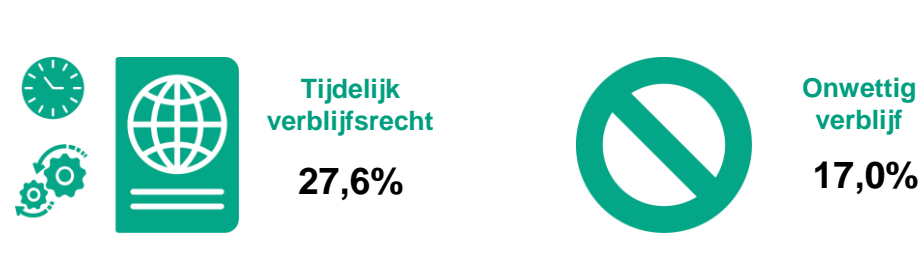
Leeftijd

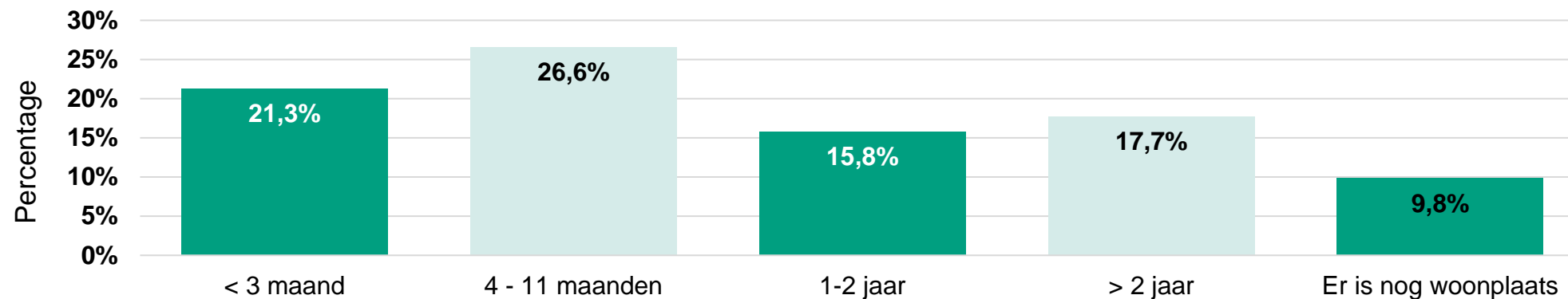
Nationaliteit

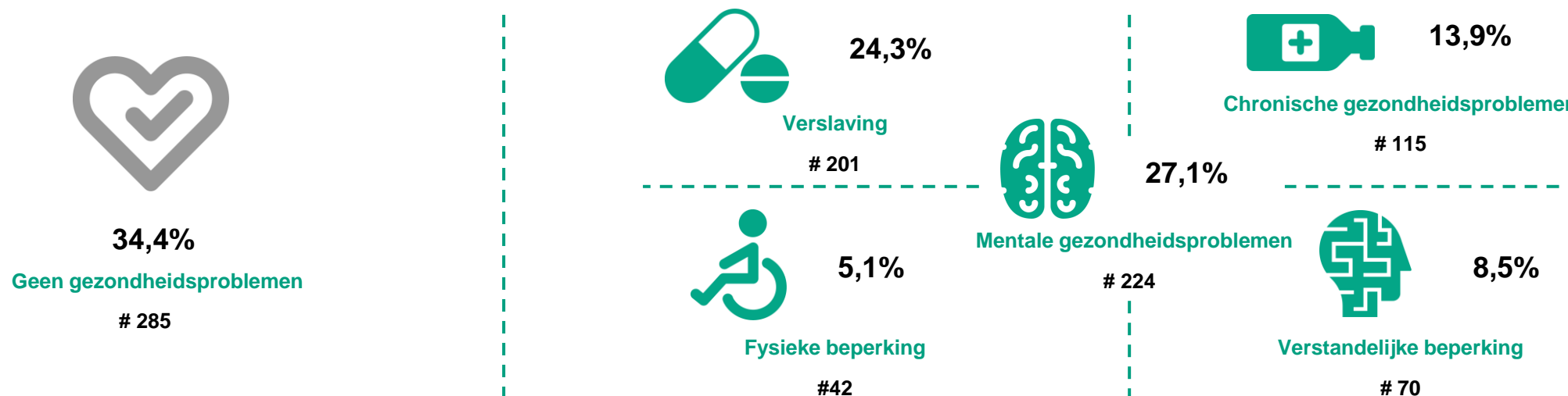
Bij niet-Belgen

Duur dak- en thuisloosheid

Gezondheid (vermoeden van)

8,4%

63

Housing First
Doelgroep

Verleden in een instelling

Gehanteerde definitie:

> 2 jaar dak- of thuisloos en (vermoeden van)
psychische / verslavingsproblematiek

Inkomen

14,6%

Geen inkomen

24,7%

Inkomen uit werk

3,8%

Informeel inkomen

56,5%

Vervangingsinkomen
/ uitkering*

* Zonder dubbelstellingen

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Vaststellingen uit eerste tellingen in 2020 worden bevestigd en uitgediept

Homelessness
Counts in Belgium

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Het aantal getelde personen is opvallend **hoger** dan verwacht, **de telling brengt een (veel) groter deel van de ijsberg in beeld**

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

« De » dakloze persoon bestaat niet

- De tellingen doorbreken het **stereotype beeld** van een alleenstaande man met verslavingsproblematiek
- Nood aan **meer communicatie** over ETHOS Light als kaderdefinitie van dak- en thuisloosheid

“*Dak- en thuisloze personen worden vaak gezien als een homogene groep door hun woonsituatie. Die woonsituatie is op zich echter al zeer gevarieerd.*”

*Jeremy Wilmot
Coordinateur Adjoint
Relais social de Charleroi*

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Dak- en thuisloosheid is **geen louter grootstedelijk fenomeen: eerste, ruwe projecties**

- Kleinere gemeenten : 0,5 tot 1 persoon op 1000 inwoners
- Middelhete steden : 4 personen op 1000 inwoners
- Grotere steden : 6 personen op 1000 inwoners

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Woonsituaties

© Bruno Van herck

- **‘ETHOS 1, 2, 3** is, ruw geschat, slechts een derde van de totale populatie
- **Slapen in de openbare ruimte – ETHOS 1** is nog steeds een realiteit in België, zeker in de grotere steden
- **De ‘onzichtbare facetten’ van dakloosheid komen duidelijk naar voor:**
 - **‘Tijdelijk bij familie en vrienden’ - ETHOS 6** is in alle regio’s de grootste groep binnen de totale populatie
 - Ook de grote aantallen personen die in **niet-conventionele ruimtes – ETHOS 5** (tent, garage, auto, ...) wonen valt op.
 - Het aantal **instellingsverlaters – ETHOS 4** hangt in sterke mate af van de aanwezigheid van psychiatrie en gevangnissen op het territorium
 - Precaire situatie van een deel van **campingbewoners**
 - Precaire situatie van personen die **LOI** verlaten

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Vrouwen

“Vrouwen illustreren de problematiek van verborgen dak- en thuisloosheid door het feit dat ze minder zichtbaar in het straatbeeld of in noodopvang. ”

Jeremy Wilmot
Coördinateur Adjoint
Relais social de Charleroi

- **30-35 %** van alle getelde personen zijn vrouwen
- **Vrouwen** zijn meer terug te vinden in **ETHOS 3** en **6**, mannen meer in ETHOS 1,2,5.
- Vrouwen zijn meer vergezeld van **partner en/of kinderen**
- **Relatieproblemen** (inclusief **geweld**) liggen meer aan de basis van dak- en thuisloosheid

“Vrouw werd dakloos na een relatiebreuk. Hierdoor was ze genoodzaakt om tijdelijk in een crisiskamer van het OCMW te verblijven en om een leefloon aan te vragen. Als alleenstaande moeder kan ze nog steeds haar kinderen niet bij haar laten overnachten. Een woning vinden met voldoende slaapkamers voor haar en haar kinderen op de private huurmarkt is erg moeilijk aangezien ze over een beperkt inkomen beschikt. ”

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Kinderen

- Dak- en thuisloosheid is ook realiteit voor direct én indirect betrokken **kinderen**
 - *Direct betrokken* : in zelfde leefsituatie als dak- en thuisloze ouder
 - *Indirect betrokken*: niet in dezelfde leefsituatie als ouder
- **26 % van het totaal aantal getelde personen zijn direct betrokken kinderen**
 - Charleroi: 200 kinderen
 - Namen: 272 Kinderen
 - Zuidwest-Vlaanderen : 476 kinderen
 - Eerstelijnszone Bravio : 51 kinderen
- Kinderen verblijven vooral in **opvangcentra, doorgangswoningen** of met ouder(s) tijdelijk bij **familie en vrienden**
- Ook **indirect betrokken kinderen** zijn geraakt door situatie van één van hun ouders
- Volgens terreinwerkers is het vooral voor **grote gezinnen** heel moeilijk om woonoplossing te vinden

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Jongvolwassenen

- Ongeveer **20 %** is **jongvolwassenen**
- Aanleiding is bij hen veel vaker een **conflict met ouders/familie**.
- **40-50 %** verblijft tijdelijk bij vrienden of familie
- **Minder lang** dak- en thuisloos dan volwassenen
- Ruwweg **15-30 %** heeft verleden in jeugdzorg

“
Door de grote vertegenwoordiging van jongvolwassenen moeten we echt huisvestingsgerichte oplossingen uitwerken om een lange termijn dakloosheid bij dit kwetsbaar doelpubliek te doorbreken.”

*Bruno Adam
Chargé de projets et de recherche
Relais Social Urbain Namurois*

“
Sophie is een jonge vrouw van 19 die al 1 jaar en ½ op straat woont. Ze heeft haar papa niet gekend en haar mama is gestorven toen ze nog een tiener was. Ze heeft een jeugdhulp verleden, kwam in aanraking met kleine delinquentie en is zo cocaïne beginnen gebruiken toen ze amper 15 was. Op 18 jaar is ze op straat beland, een situatie waar ze nog altijd in zit.”

“
Ouders zijn verhuisd en namen zoon niet mee, jongeman is alleen achtergebleven. Overnachtte in een tent gedurende een paar weken. Politie wist hiervan en liet hem met rust. Buurtbewoners namen contact op met de jongerenwerking. Jongerenwerking kon hier en daar even een plaats voor overnachting vinden, tot we een studio gevonden hebben. Ondertussen krijgt hij een leefloon en werkt hij als art. 60.”

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Migratie

- Relatief groot aandeel van personen met een **migratie-achtergrond in de populatie**
- Methode brengt de dakloze personen met **precair/ fluctuerend verblijfsstatuut** in beeld.

“ J. heeft tijdelijk verblijfsrecht. Enkele maanden geleden is ze bevallen. J. heeft niet de financiële middelen om een woning te vinden op de reguliere woonmarkt. Momenteel is ze niet aan het werk want heeft ze een statuut van bevallingsrust maar er is ook nog geen opvang gevonden voor de baby. Ze spreekt een beetje Frans maar geen Nederlands. Onofficieel verblijven J. met haar baby op de zolder bij vrienden maar deze woonomstandigheden zijn erg ongeschikt. ”

“ L. heeft een wettige verblijfkaart in België. Samen met haar partner M. hebben ze drie kinderen. M. mocht enkele maanden in België verblijven maar na de geboorte van hun derde kind bleef hij. Sindsdien verblijft hij onwettig in België. Hierdoor kan hij geen enkele hulp krijgen van de stadsdiensten, van VDAB of andere diensten. Er werd hem aangeraden om te gaan werken en vrijwilligerswerk te doen, maar ook dit wordt bemoeilijkt door zijn onwettig verblijf. ”

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Housing First

- Doelgroep van '**Housing First**' in alle lokaties berekend
 - 148 personen in Namen
 - 170 personen in Charleroi
 - 63 personen in Zuid-West-Vlaanderen
 - 25 personen in eerstelijnszone Bravio
- Op basis van **erg strikte afbakening**: meer dan 2 jaar dak- of thuisloos en vermoeden van psychiatrische en/of verslavingsproblematiek

“ Man, 40-tal jaar oud, is dakloos sinds meer dan 10 jaar. Is al langer druggebruiker (voornamelijk heroïne). Sinds enkele jaren gaat hij maar af en toe naar de nachtopvang. Hij heeft lang in een onbewoond pand gewoond dat hij had ingericht, met het stilzwijgend akkoord van de eigenaar. 2 jaar geleden werd het pand afgebroken en heeft M. toevlucht moeten zoeken tot andere huisvesting: hij heeft nu een tent en zocht zijn toevlucht in een bos. ”

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Gezondheid (waargenomen)

- Voor 20-30 % van de getelde personen is er een vermoeden van een **verslaving**
- Ook het vermoeden van **psychische gezondheidsproblemen** valt op, dit varieert tussen de 20%-30%.

Chronische dak- en thuisloosheid

- In alle steden en regio's bevindt **1 op de 3 getelde personen zich reeds langer dan 1 jaar** in een situatie van dak- en thuisloosheid

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

Instellingsverleden

- Op alle lokaties is er een belangrijke groep met een **instellingsverleden**
- **Psychiatrie** vormt de belangrijkste vorm van instellingsverleden, gevolgd door **gevangenis** en **jeugdhulp**.

Inkomen / Adres

- Opvallend kleine fractie van personen heeft een **referentieadres** bij het OCMW
- 15 % heeft **geen enkel inkomen**
- Opvallend **aandeel werkenden** in sommige regio's

4. Een aantal opvallende vaststellingen uitgelicht

- Dak- en thuisloosheid : **gemeenschappelijke trends** in de steden, maar ook **lokale verschillen**
- Lokale verschillen worden verklaard door
 - De **manier** waarop de tellingen zijn uitgevoerd
 - De aanwezigheid van **specifieke diensten**
 - **Kenmerken** van de regio

5. Lessons learned en next steps

Belangrijke basisvoorwaarden

De telling kan enkel tot een goed einde gebracht worden mits **formele goedkeuring** door stad en OCMW.

De **lokale coördinator** heeft een essentiële rol en bereidt de telling voor :

- Het inventariseren en contacteren van alle diensten
- Het motiveren van diensten om deel te nemen
- Het vormen van medewerkers van diensten om methode te gebruiken, met ondersteuning van onderzoekers
- Het maken van 'telafspraken' tussen diensten over wie welke personen telt
- Het voorbereiden van de focusgroepen

5. Lessons learned en next steps

Het belang van anonimiteit

Gegevens van telling moeten voldoende **geanonimiseerd** worden, zeker in kleinere steden om de mogelijkheid van identificatie uit te schakelen.

Samenwerking met een onderzoeksinstituting is noodzakelijk om **privacy van personen te garanderen**, om de lokale coördinatoren te **ondersteunen** en om de **betrokkenheid** van de organisaties te vergroten

5. Lessons learned en next steps

Succes factoren

Medewerking van **maatschappelijk werkers van OCMW** om de ETHOS 6, categorie 'tijdelijk bij vrienden/familie' in kaart te brengen, is noodzakelijk.

Het succes van de telling hangt af van '**densiteit**' van netwerk:

- Aanwezigheid van grote diversiteit aan diensten en bestaande samenwerkingen tussen diensten
- Samenwerking met nieuwe diensten die zich specifiek richten op personen met precair verblijfsstatuut

In grootsteden is een **avond- of ochtendstraattelling** een essentieel onderdeel van de telling:

- Om buitenslapers te tellen
- Om personen in kaart te brengen die met geen enkele dienst in contact zijn

5. Lessons learned en next steps

Bijkomende voordelen

“*Door als netwerk samen te werken kan je subtiele, gevarieerde, en rijke aanpakken uitwerken voor dak- en thuisloze personen, die een vaak zeer complexe situatie kennen.*”

*Jeremy Wilmot
Coördinateur Adjoint
Relais social de Charleroi*

De telling ‘**zet in beweging**’: draagvlak voor een gemeenschappelijke aanpak van dak- en thuisloosheid groeit

De telling maakt een meer **geïntegreerde aanpak** mogelijk

Een **herhaling** van methode laat toe om ook trends binnen de populatie in beeld te brengen. We stellen een termijn van 2 tot maximaal 5 jaar om de telling te herhalen

De telling opent het debat over de **definitie van dak- en thuisloosheid**.

ETHOS Light is een praktisch en methodologisch instrument om de wettelijke definitie van dak- en thuisloosheid te operationaliseren

Optimalisatie

Methode brengt **groter deel van de ijsberg** in beeld, maar gesprekken met lokale actoren leren dat methode nog **geoptimaliseerd** kan worden:

- Door meer in te zetten op het **motiveren van instellingen** (jeugdhulp, gevangenis, psychiatrie, voorzieningen voor personen met handicap)
- Door beter in te spelen op de vragen van **vrijwilligers** van laagdrempelige werkingen, aangezien de methode voor hen niet vanzelfsprekend is
- Door bijzondere aandacht te besteden aan **rondtrekkende jongeren/volwassenen** die veel moeilijker te tellen zijn
- Door debat op gang te brengen over al dan niet meetellen van **campingbewoners**
- Door meer aandacht te hebben voor **Lokale Opvanginitiatieven** voor vluchtelingen
- Bereiken van personen met **precair verblijfstatuut** is moeilijker, maar ethisch ook uitdaging, met name om te vermijden dat personen door telling zelf zichtbaar worden

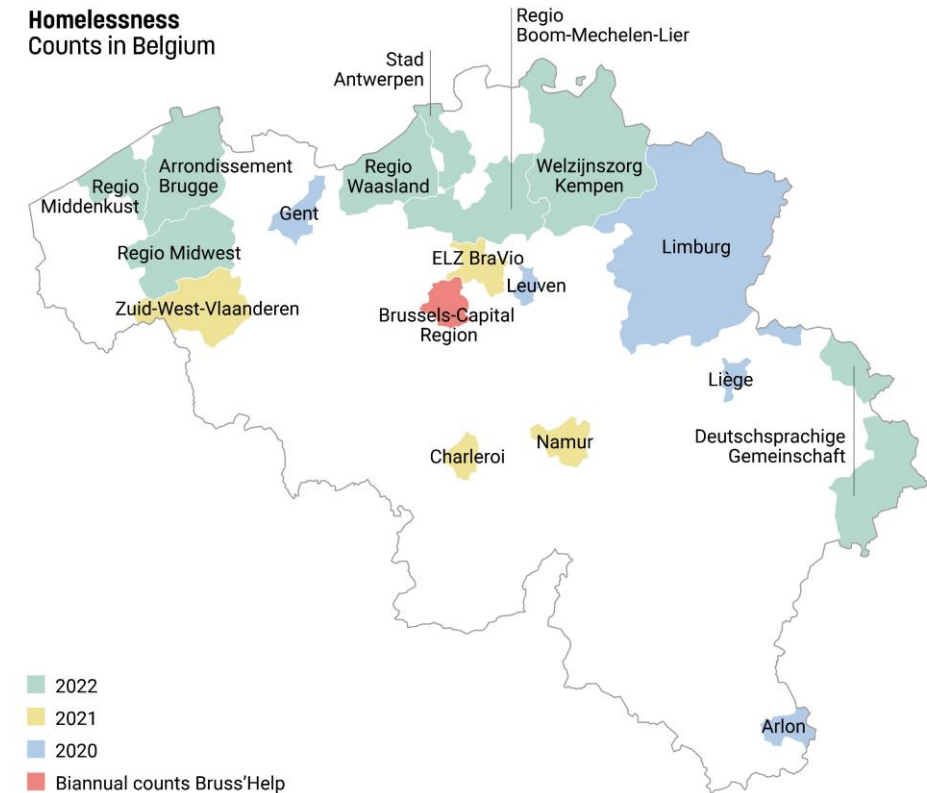
5. Next steps

Opschalen van de methode

- 7 regio's en steden in **Vlaanderen** met steun van de Vlaamse overheid
- **TBC: Duitstalige** gemeenschap
- **2 regio's** in Wallonië (nog te bepalen) – engagement van Waalse Regering om pilootprojecten te ondersteunen met voorafgaande tellingen.
- Versterken van uitwisseling rond **Brusselse tellingen.**

Uitdiepen van de cijfers

- Meer diepgaande analyses vanuit **intersectionele benadering**
- **Jongvolwassenen:** profielkenmerken en ervaringen van jongvolwassenen zelf

Dank aan de Nationale Loterij en haar spelers, en aan onze vele schenkers voor hun engagement.

www.kbs-frb.be

www.goededoelen.be

Video: KBS in één minuut

Met dank aan alle betrokken steden en OCMW's voor hun medewerking.

Dank ook aan alle organisaties & personen die tijd vrijgemaakt hebben om mee te tellen en zo de situatie rond dak- en thuisloosheid in hun regio in kaart gebracht te hebben.

